

УДК 340.132:[347.04(436:439)]»1812/1918»

ДІЯ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ АВСТРІЇ 1811 РОКУ НА УГОРСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (1812–1918 РОКИ)

Н. Шутко

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: shutkonataliia@gmail.com*

Досліджено процес введення в законну дію Цивільного кодексу Австрії 1811 року в Угорщині та Трансільванії. З'ясовано, що із введенням Цивільного кодексу Австрії 1811 року вперше приватне право на усіх угорських землях стало уніфікованим. Встановлено, що при введенні Цивільного кодексу Австрії 1811 року в законну дію в Угорщині та Трансільванії було враховано правові особливості відповідних країв, зокрема, у сімейному праві щодо заповіту та успадкування майна духовенства, а також «регулювання відносин невід'ємності дворянських землеволодінь (авіцтету)». Проаналізовано зміст Жовтневих указів 1860 року та рішень Курії Судової конференції 1860–1861 років, котрі офіційно припинили дію Цивільного кодексу Австрії 1811 року на території Угорщини. З'ясовано, що в Угорщині до 1918 року була проведена лише часткова кодифікація цивільного права, зокрема сімейного права протягом 1871–1884 років. До 1916 року було розроблено п'ять проєктів цивільного кодексу, джерелом котрих також був Цивільний кодекс Австрії 1811 року в редакції 1914–1916 років.

Ключові слова: приватне право, Цивільний кодекс Австрії 1811 року, «авіцтет», Рішення Курії судової конференції, уніфікація, кодифікація.

Поширення уніфікованого чи кодифікованого права на західноукраїнські землі після їх окупації Австрійською чи Угорською монархіями сприяло централізації управління підвладними територіями. Одночасно цей процес сприяв формуванню власних правових традицій та підвищенню правової культури. У цьому контексті особливе місце займає Цивільний кодекс Австрії 1811 року (далі – ЦКА), котрий з моменту вступу в законну силу з 01.01.1812 року уніфікував приватне право в Австрійській імперії, у тім числі територію Галичини, Буковини та в межах «хорватсько-славонських військових кордонів». Пізніше сферу його дії поширено було на Ломбардо-Венецію (Італія) в 1815 році та Далмацію (Хорватія) в 1816 році.

Непоширення уніфікованого приватного права на угорські землі стало наслідком особливого конституційного статусу цих земель у Габсбурзькій монархії. Тільки його втрата 1849 року поширила дію ЦКА на територію всієї імперії, у тім числі й на угорські землі. Тому обґрунтованою видається необхідність детальнішого вивчення функціонування ЦКА на угорських землях протягом 1812–1918 років.

Досліджували законодавство на західноукраїнських землях у ХІХ–ХХ століттях С. Дністрянський, Е. Тіль, В. Кульчицький, І. Левицька, М. Никофорак, Х. Моряк-Протопопова [1], Н. Панич, О. Харитонова, Є. Харитонов, І. Бойко, Б. Тищик [2], В. Тацій, А. Рогожин, В. Гончаренко, В. Іванов, І. Терлюк та ін. Європейські науковці Кхрстіан Нешвара [20], Істван Кайтар [15; 16], Габор Хамза, Аттіла Хармат, Каталін Гончі [12], Хомака Нага Марія, Ференц Мадл [17], Янос Зліншки [25], Карл Путц, Е. Бернатцік [4], А. Алмасі [3] та інші детальніше досліджували застосування ЦКА на угорських землях.

Після внесення відповідних корективів ЦКА вступив у дію в Угорщині з 01.05.1853 року, котра в 1849 році стала незалежною, та в Хорватії, Славонії, Сербії, провінції Темесер Банат, а також з 01.09.1853 року в Трансільванії, котра також 1849 року отримала незалежність [2, с. 63]. Введення ЦКА в Угорщині відбувалося в період останньої фази робіт над реформуванням власного приватного права, яке ще мало середньовічне коріння.

Перші підготовчі роботи щодо введення ЦКА в дію в Угорщині розпочалися ще в квітні 1850 року під керівництвом міністра юстиції Антона Шмерлінга, котрий створив комісію у складі 30 осіб [16, с. 455; 18, с. 24]. Справу продовжив наступний міністр юстиції Карл Краус на початку 1851 року новим Комітетом, до якого входили правознавці цивілісти з Угорщини, Хорватії та Трансільванії. До середини 1851 року був підготований проект закону, на основі котрого відповідні норми ЦКА було змінено чи скасовано, зокрема, розділ зі сімейного права [20, с. 46].

Імперська Конституція та видані для її реалізації закони спричинили скасування понад 60 параграфів ЦКА через їхнє посилення на публічне право та невідповідність прийнятим актам. Правова система вимагала негайних реформ, хоч про реформи ще не йшлося [21, с. 2]. Австрійський імператор видав Указ про затвердження кодексу, а після скасування угорської Конституції 1848 року взято було курс на повне введення в дію ЦКА в Угорщині [2, с. 51; 20, с. 47].

У кінці грудня 1851 року австрійський імператор підтримав проект «Про основні положення судової та управлінської організації держави». Пункт 33 звучав так: «Загальний цивільний кодекс повинен бути [...] введений як загальне право для всіх громадян Австрійської держави, [...] після і відповідно до належної підготовки, а також зважаючи на особливі відносини в цих землях». Ця норма деталізувалася також в Організаційних положеннях 1852 року [9, с. 17; 20, с. 56].

Протягом п'яти засідань Комітету було розроблено Патент Про оприлюднення ЦКА в Угорщині. У Трансільванії ЦКА впроваджувався в іншому порядку. Впровадження ЦКА було санкціоноване в Угорщині 29.09.1852 року, а в Трансільванії 29.05.1853 року. Одночасно австрійський імператор розпорядився про опублікування кодексу разом із Додатковою Постановою в Імперському віснику законів, туди також був долучений Алфавітний вказівник для Угорщини та Трансільванії. Доповнення до ЦКА в Угорщині становило 86, а в Трансільванії – 83 додатки до 71 параграфа [20, с. 58].

У зв'язку з новою організацією правосуддя, крім видання Кримінального закону та ЦКА, була проведена часткова кодифікація, зокрема, у 1852 році видано було тимчасовий Процесуальний кодекс та тимчасове Положення про конкурсне виробництво для Угорщини та Трансільванії, для усієї держави в 1853 році видали Кримінально-процесуальний кодекс, а також в 1854 році видали Закон про особливе виробництво, в 1852 році видали Положення про адвокатів, а 1859 року Положення про нотаріат в Угорщині та Трансільванії.

Упровадження австрійського приватного права мало значний вплив на правове життя на угорських землях та в Трансільванії, а також викликало бурхливу реакцію та спроби протиставити ці масивні зміни власній правовій культурі [11, с. 396].

Правові особливості, які враховували при введенні ЦКА стосувалися насамперед сімейного права, заповіту та успадкування майна духовенства, а також «регулювання відносин невід'ємності дворянських землеволодінь (авіцтету)». Із введенням ЦКА вперше приватне право на усіх угорських землях стало уніфікованим.

Якщо поглянути з політико-правової перспективи, то рішення, котрі були наслідком введення в дію ЦКА, можна визнати позитивними. Ті реформи, які вже

прийняв угорський парламент, як передумову до майбутньої власної угорської кодифікації приватного права у 1848 році [8, с. 33] – введення ЦКА, видання Патенту про невід'ємність землеволодінь дворянства та зняття обтяжень зі земель – знайшли свою чітку реалізацію. У сімейному праві була знівелювана постійна нерівноправність зумовлена конфесійною належністю. Збережений був тісний зв'язок між конфесією та сімейним правом, таким способом продовжувала існувати значна кількість різних систем сімейного права на угорських землях та в Трансільванії [20, с. 67].

У 1849 році на угорських землях посилив пасивний спротив антиконституційній ліквідації державної самостійності, яка була спричинена австрійською юстицією. Своєчасні покращення у законодавстві та управлінні, які мали бути спрямовані на модифікацію урядової системи відбулися після підписання так званого Люксембурзького маніфесту у 1859 році в результаті воєнного програшу в Італії. Тому, створено було Імперську раду, котра розробила зміни до законодавства. Прийнято було також Жовтневий диплом 1860 року [14, с. 336], котрий став поштовхом до модифікації угорської правової системи [2, с. 65]. Це мало негативні наслідки для діяльності австрійської юстиції та цінності ЦКА [20, с. 88].

Окремі акти торкнулися Хорватії, Словенії та Трансільванії [4, с. 236, 251]. Вони призвели до поділу угорськомовних територій на окремі правові регіони [20, с. 90]. На українських та словацьких землях, що були складовими частинами Угорщини, діяло право аналогічне праву, що було чинним в Угорщині.

Постанова, яку прийняли водночас із Жовтневим дипломом у 1860 році, Про відновлення автономного землеустрою в Угорщині могла запобігти самовільним діям у комітатах. З погляду Угорщини, Жовтневий диплом тільки призвів до ліквідації єдності правосуддя. З одного боку, вважалося, що ЦКА суперечив духу угорської нації [7, с. 361, 377], а з іншого боку, ЦКА мав позитивну оцінку багатьох спеціалістів та багато переваг [10, с. 3, 6]. ЦКА зумовив «гармонію та повноцінність» угорського приватного права [10, с. 18]. У будь-якому випадку повернення до дореволюційного права вважалося в Угорщині неможливим.

З погляду відомого австрійського юриста Макса Фюгера є лише дві альтернативи: або створити новий власний кодекс у галузі приватного права, наприклад, адаптувавши іноземний кодекс, або прийняти ЦКА «після проведення перевірки» [20, с. 92]. На його думку, підхопити першу альтернативу, означає прийняти пануючі в Європі ідеї правової рівності відхиливши національні упередження. Ідея з прийняттям уже перевіреного кодексу на території коронних земель Австрії виглядала прийнятніше ніж створення власного кодексу. Навіть прихильники старого угорського приватного права висловлювалися за необхідність застосовувати австрійське договірне право, проте спершу необхідно було «примирити угорську націю з духом ЦКА» [8, с. 15].

Виражаючи думку населення, комітати, як органи влади на місцях, надіслали звернення до австрійського імператора про підтримку старого угорського права [16, с. 458]. Під головуванням придворного судді Георга Апоню та судді Георга Майлата, 22 січня відбулося відкриття Конференції у Пешті [5, с. 307; 14, с. 252]. Туди прибули науковці, юристи та політики, найвідомішими серед них були: Франц Дік, Балтазар Хорват, Лоренц Тот. Загалом на конференцію прибуло 60 учасників [6, с. 30–31].

Відповідно до Жовтневого диплому імператора 1860 року Конференція повинна була обмежитися питаннями інтеграції угорських територій у спільну державу, обговоренням можливостей відновлення угорського правосуддя [17, с. 102]. Відповідно до Указу австрійського імператора від 26.11.1860 року було поставлене таке завдання: «Окреслити або ж створити правові норми, застосування

яких у межах правосуддя вважатиметься доречним». Було створено відповідну Комісію, котра почала працювати 22.01.1861 року. Після 18-ти засідань Конференція була завершена 04.03.1861 року [5, с. 3].

Відповідно до рішень Конференції прийнято було 400 параграфів спадкового права ЦКА [24, с. 325]. На останньому засіданні конференції 10 березня було прийнято остаточне рішення щодо цивільного права. Рішення Конференції були узагальнені під заголовком «Положення земельних суддів [...] в справах правосуддя». Положення складається з 8 частин та охоплює понад 3 000 параграфів [5, с. 7; 16, с. 105]. 23 з них охоплюють у першій частині «Цивільне право» та «Матеріальне приватне право». На підставі § 1 вказаного розділу були відновлені старі угорські закони з приватного права, проте вони мали низку недоліків. Наступні два десятки пунктів визначали зміни, котрі необхідно було внести в угорське приватне право. Метою таких заходів було «приватноправове зрівняння» [15, с. 30; 24, с. 326], головно за ініціативи відомого угорського юриста Ф. Діка [17, с. 104]. Хоча це не дало можливості повернутися до законодавства 1848 року.

Рішення розглядали як компроміс між угорським та австрійським приватним правом, який у результаті так і не зміг подолати внутрішні протиріччя та суперечливість аргументів, представлених Судовою конференцією [20, с. 98]. Натомість Трансільванія зберегла прийняте після 1849 року австрійське правосуддя [4, с. 254].

За рішеннями Судової конференції термін дії ЦКА на угорських землях був офіційно закінченим, як і низки законів у галузі приватного права, які були прийняті після 1850 року в Угорщині [20, с. 99]. Рішення намагалися [16, с. 469], наскільки це можливо, узгоджувати все законодавство з угорським цивільним правом, що існувало до введення ЦКА. Вони внесли абсолютно нові елементи, які підтвердили, що з прийняттям угорської конституції 1848 року відбувався певний розвиток в угорському праві.

Щоб наголосити на їхньому тимчасовому характері, рішення Конференції угорський парламент не трактував як формальні закони, вони не були санкціоновані монархом й не були опубліковані у «Збірнику законів» [20, с. 108].

Після підписання Австро-угорської угоди та створення Австро-Угорської монархії й перетворення Австрії в дуалістичну монархію головним напрямом правової політики було встановлення правової єдності на території спільної держави та уніфікація законодавства, з огляду на становище угорського правосуддя та станової загрози правовій єдності держави [1, с. 97; 2, с. 68]. Це спричинило низку спроб Уряду у Відні протягом 1864–1867 років домогтися перевірки рішень Конференції, котрі були націлені на відновлення ЦКА в Угорщині [13, с. 123, 127].

Більшою мірою підтверджено було дію ЦКА та відповідних підзаконних актів, а також реформ, звичайно іноді в зміненому вигляді. У процесуальному й торговельному праві та судовій системі дійшло до майже повного відновлення колишнього угорського права [20, с. 122–123].

Окреме судове законодавство для Угорщини та Цислейтанії, фактично з 1861 року, призвело до розвитку двох окремих юрисдикцій з повністю відмінним характером. Вже після реформ законодавства угорського парламенту 1848 року [13, с. 123] майже вся письмова частина угорського приватного права була скасована, а частина Тріпартитуму, яка функціонувала разом із введенням ЦКА, визнавалася застарілою. Власне приватне право в Угорщині діяло до 1861 року, допоки не почало зникати.

Постанови Курії судової конференції сприймали лише як проміжний, «допоміжний засіб та спосіб орієнтації» [3, с. 19] для угорського правосуддя, котрий повинен був полегшити правовий перехід від австрійського до угорського правопорядку. Окрім цього, існувало багато прогалин у приватному праві.

Для Угорщини створення власного кодексу в галузі приватного права стало символом державно-правової самостійності [22, с. 661]. Ідея кодифікації, не зважаючи на численні спроби після утворення Австро-Угорщини 1867 року, в результаті до 1918 року залишалася нереалізованою [20, с. 124].

У 1861 році угорське приватне право «номінально» було відновлено, але насправді ЦКА продовжував діяти [25, с. 11], особливо його земельне та зобов'язальне право. ЦКА широко використовували також у судовій практиці [13, с. 127]. Угорська наука приватного права зі застосуванням пандектної системи та урахуванням кодифікаційних проектів угорського цивільного кодексу з 1900 року почала розвиватися у власному напрямі.

З 1867 року [3, с. 19] була проведена часткова кодифікація приватного права: в 1871 році – загальна частина, 1880 року, 1885 року – спадкове право, 1877 року – опікунське право, 1894 року – сімейне право [25, с. 34]. З 1895 року зусилля членів кодифікаційної комісії стосувалися лише загальних проектів цивільного кодексу; в наступні два десятиліття до 1916 року розроблено було загалом п'ять його версій. Основний вплив на вказані проекти чинили німецький та швейцарський цивільний кодекс. Також використовували новелізований у 1914–1916 роках ЦКА [20, с. 126]. Через початок Першої світової війни робота в угорському парламенті не була проведена до кінця.

Угорське приватне право у формі, якої йому надали рішення Курії судової конференції, доповнене законами та удосконалене практикою, після провалу кодифікації приватного права, на основі готових положень 1928 року, продовжували діяти навіть після закінчення Другої світової війни [12, с. 446]. Уперше у 1959 році було прийнято власний угорський цивільний кодекс. Те ж саме стосується колишніх угорських, а після 1918 року Югославських територій [23, с. 341].

Отже, впровадження австрійського приватного права мало значний вплив на правове життя Угорщини та Трансильванії. Вперше приватне право на усіх угорських землях стало уніфікованим. Рішення Курії Судової конференції 1860–1861 років офіційно припинили дію ЦКА, проте ЦКА й надалі застосовувався. Для Угорщини створення власного кодексу приватного права стало символом державно-правової єдності та нагальної політико-правової необхідності. Угорські правознавці підготували п'ять проектів цивільного кодексу Угорщини, але вони не були прийняті через початок Першої світової війни та розпад Австро-Угорщини у листопаді 1918 року.

Список використаної літератури

1. Моряк-Протопопова Х. М. Про деякі особливості державного устрою Австро-Угорщини за Конституцією 1867 р. (до 140-річчя Конституції) [Текст] // Вісник Львівського Університету. Серія юридична. 2007. Вип. 44. С. 97–102.
2. Тищик Б. Й. Історія держави і права Австрії та Австро-Угорщини (X ст. – 1918 р.): текст лекцій. Серія: методологічні матеріали, число 441. Львів. 2012. 79 с.
3. Almási A. Ungarisches Privatrecht. Berlin; Leipzig: Gruyter, 1924. Bd. I. 330 s.
4. Bernatzik E. Die österreichischen Verwaltungsverfahrensgesetze mit Erläuterungen. 2. Aufl. Wien: Manzsch, 1911. 1160 s.
5. Dauscher A. Das Ungarische Civil- und Strafrecht nach den Beschlüssen der Judex-Curial-Conferenz. Wien: Manz., 1862. 2 Aufl. 372 s.
6. Die Judex Kurial-Konferenz / Gerichtshalle V. Wien. 1861. № 4. S. 25–32.
7. Die Rechtspflege in Ungarn nach Wiederherstellung der besonderen Justizverwaltung // Gerichtshalle 4. Wien. 1860. № 46–48. S. 361–384.
8. Die Solidar Obligationen im Konkurse // Gerichtshalle V. № 2. Wien. 1861. S. 9–15.

9. Füger Rechtborn M. Das alte und neue Privatrecht in Ungarn, Siebenbürgen, Slavonien, Serbien und dem temescher Banat, bezüglich seiner Fortdauer und Rückwirkung / M. Rechtborn Füger. Hermannstadt: Steinhaussen, 1858. 404 s.
10. Füger von Rechtborn M. Ueber die Wiederherstellung des bestandenen ungarischen Privatrechts: Ein civilistischer Beitrag zur Erörterung einer der belangreichsten Fragen für den bevorstehenden Landtag // Maximilian Füger von Rechtborn. Hermannstadt: Verlag von Theodor Steinbaussen, 1861. 113 s.
11. Gönczi K. Bayern als Vorbild für die ungarische Rechtsmodernisierung // Ungarn-Jahrbuch 27 / [Red. Zsolt K. Lengyel]. München: Selbstverlag, 2004. 19. Jahrhundert. S. 387–399.
12. Gönczi K. Die historische Rechtsschule in Ungarn und ihre geistesgeschichtlichen Hintergrund. A bonis bona discere: Festgabe für János Zlinszky zum 70. Geburtstag / [Red. Orsolya Márta Peter, Béla Szabó, János Zlinszky]. Miskolc: Bibor Verlag, 1998. № 5. S. 429–450.
13. Hofmann P. Ein privatrechtliches Gesetzbuch für Ungarn // Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung / [Red. J. Glaser, R. Nowak]. Wien: Manz, 1865. XVI Jahrgang. № 31–32. S. 123–130.
14. Kaiserliches Diplom vom 20.10.1860 // Reichs- Gesetzblatt für das Kaiserthum Oesterreich (RGBl). Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1860. Jahrgang 1860. № 226. S. 336–338.
15. Kajtár I. Deák und die Modernisierungsprozesse des 19 Jahrhunderts // Nationalstaat – Monarchie – Mitteleuropa. Zur Erinnerung an den «Advokaten der Nation» / [Red. Máthé Gábor, Mezey Barna]. Budapest: Gondolat, 2004. S. 24–33.
16. Kajtár I. Österreichisches Recht in Ungarn // A bonis bona discere : Festgabe für János Zlinszky zum 70. Geburtstag. Die Probleme der Rezeption und Identität während der Modernisation des ungarischen Rechtssystems um die Mitte des 19. Jahrhunderts / [Red. Orsolya Márta Peter, Béla Szabó]. Miskolc: Bibor Verlag, 1998. S. 451–472.
17. Mádl F. Kodifikation des ungarischen Privat- und Handelsrechts im Zeitalter des Dualismus // Die Entwicklung des Zivilrechts in Mitteleuropa (1848 - 1944) / [Red. A. Csizmadia, K. Kovács]. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1970. S. 87–120.
18. Ministerkonferenz Protokoll vom 20.5.1862 // Die Protokolle des Österreichischen Ministerrates 1848–1867. Abt. 5. Die Ministerien Erzherzog Rainer und Mensdorff. Bd. 4: 8.Mai.1862–31.Oktober.1862. / [Bearb. von Horst Brettner-Messler und Klaus Koch; mit einem Vorw. von Helmut Rumpler; hrsg. vom Österreichischen Komitee für Veröffentlichung der Ministerratsprotokolle; red. Helmut Rumpler]. Wien: Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, 1986. S. 21–30.
19. Mischfer G. Üben den Standpunkt und die Behandlung der politischer Deconomie, mit besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse des Österreichischen Kaiserstaates // Magazin für Rechts- und Staatswissenschaft mit besonderer Rücksicht auf das Österreichische Kaiserreich / [Red. F. Haimler]. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1853. Band 8. S. 30–51.
20. Neschwara Ch. Das ABGB in Ungarn // Österreich Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB). Eine europäische Privatrechtskodifikation. – Band III: Das ABGB ausserhalb Österreichs / [Red. E. Berger]. Berlin: Duncker & Humblot; Auflage, 2010. S. 33–133.
21. Nippel F. Materialien zur Reform der österreichischen Gesetzgebung im Justizfache. Wien: Braumüller, 1850. Band I. 194 s.
22. Szalma J. Der Einfluss des ABGB in der präzedenziellen Rechtsprechung des ungarischen Obersten Gerichtshofes (Curia) zum Schadenersatzrecht in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts // Festschrift für Wilhelm Brauner zum 65. Geburtstag. Rechtsgeschichte mit internationaler Perspektive / [Red. Gerald Kohl, Christian Neschwara, Thomas Simon]. Wien: Manz, 2008. S. 661–676.
23. Szalma J. Geltung und Bedeutung der Kodifikationen Österreichs, Serbiens und Montenegros im ehemaligen Jugoslawien // Zeitschrift für Neuere Rechtsgeschichte (ZNR). Wien: Manz'sche, 1994. 16 (4). S. 341–348.

24. Szladits K. Franz Deák und unser heutiges Privatrecht // Zeitschrift für ungarisches öffentliches und Privatrecht (ZUÖP). Budapest. 1903. Band IX. S. 319–326.
25. Zlinszky J. Zivilgesetzgebung Ungarn // Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte / [Red. Helmut Coing]. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. 1982. Band III (Das 19. Jahrhundert). Teil 2 (Gesetzgebung zum allgemeinen Privatrecht und zum Verfahrensrecht). S. 2141–2213.

References

1. Morjak-Protopopova, H. (2007). Some features of government of Austria-Hungary on the Constitution in 1867 (the 140 th anniversary of the Constitution). *Bulletin of Lviv University, A series of legal*, 44, 97–102.
2. Tyshchuk, B. (2012). *History of State and Law in Austria and Austria-Hungary (Xc. – 1918)* (Metodolohichni materials, number 441). L'viv.
3. Almási, A. (1924). *Ungarisches Privatrecht* (Vol. 1). Berlin.
4. Bernatzik, E. (1911). *Die österreichischen Verwaltungsverfahrensgesetze mit Erläuterungen* (Vol. 2). Wien.
5. Dauscher, A. (1862). *Das Ungarische Civil- und Strafrecht nach den Beschlüssen der Judex-Curial-Confrrenz* (Vol. 2). Wien.
6. Die Judex Kurial-Konferenz. (1861). *Gerichtshalle*, 25–32.
7. Die Rechtspflege in Ungarn nach Wiederherstellung der besonderen Justizverwaltung. (1860). *Gerichtshalle*, 361–384.
8. Die Solidar Obligationen im Konkurse. (1861). *Gerichtshalle*, 9–15.
9. Füger Rechtborn M. (1858). *Das alte und neue Privatrecht in Ungarn, Siebenbürgen, Slavonien, Serbien und dem temescher Banat, bezüglich seiner Fortdauer und Rückwirkung*. Hermannstadt.
10. Füger von Rechtborn, M. (1861). *Ueber die Wiederherstellung des bestandenen ungarischen Privatrechts: Ein civilistischer Beitrag zur Erörterung einer der belangreichsten Fragen für den bevorstehenden*. Hermannstadt.
11. Gönczi, K. (2004). Bayern als Vorbild für die ungarische Rechtsmodernisierung. *Ungarn-Jahrbuch* 27, 19, 387–399.
12. Gönczi, K. (1998). Die historische Rechtsschule in Ungarn und ihre geistesgeschichtlichen Hintergrund. *A bonis bona discere: Festgabe für János Zlinszky zum 70. Geburtstag*, 5, 429–450.
13. Hofmann, P. (1865). Ein privatrechtliches Gesetzbuch für Ungarn. *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, 16, 123–130.
14. Kaiserliches Diplom vom 20.10.1860. (1860). *Reichs- Gesetzblatt für das Kaiserthum Oesterreich*, 336–338.
15. Kajtár, I. (1998). Österreichisches Recht in Ungarn. *A bonis bona discere: Festgabe für János Zlinszky zum 70. Geburtstag*, 19, 451–472.
16. Kajtár, I. (2004). Deák und die Modernisierungsprozesse des 19 Jahrhunderts. *Nationalstaat – Monarchie – Mitteleuropa. Zur Erinnerung an den «Advokaten der Nation»*, 24–33.
17. Mádl, F. (1970). Kodifikation des ungarischen Privat- und Handelsrechts im Zeitalter des Dualismus. *Die Entwicklung des Zivilrechts in Mitteleuropa (1848–1944)*, 87–120.
18. Ministerkonferenz Protokoll vom 20.5.1862. (1986). *Die Protokolle des Österreichischen Ministerrates 1848-1867*, 5 (4), 21–30.
19. Mischfer, G. (1853). Üben den Standpunkt und die Behandlung der politischer Deconomie, mit besonderer Berücksichtigung der Verhältnisse des Österreichischen Kaiserstaates. *Magazin für Rechts- und Staatswissenschaft mit besonderer Rücksicht auf das Österreichische Kaiserreich*, 8, 30–51.
20. Neschwara, Ch. (2010). Das ABGB in Ungarn. *Österreich Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB). Eine europäische Privatrechtskodifikation*, 3, 33–133.

21. Nippel, F. (1850). *Materialien zur Reform der österreichischen Gesetzgebung im Justizfache* (Vol. 1). Wien.
22. Szalma, J. (2008). Der Einfluss des ABGB in der präzedenziellen Rechtsprechung des ungarischen Obersten Gerichtshofes (Curia) zum Schadenersatzrecht. *Festschrift für Wilhelm Brauneder zum 65. Geburtstag. Rechtsgeschichte mit internationaler Perspektive*, 19 (12), 661–676.
23. Szalma, J. (1994). Geltung und Bedeutung der Kodifikationen Österreichs, Serbiens und Montenegros im ehemaligen Jugoslawien. *Zeitschrift für Neuere Rechtsgeschichte*, 16 (4), 341–348.
24. Szladits, K. (1903). Franz Deák und unser heutiges Privatrecht. *Zeitschrift für ungarisches öffentliches und Privatrecht*, 9, 319–326.
25. Zlinszky, J. (1982). Zivilgesetzgebung Ungarn. *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, 3 (2), 2141–2213.

*Стаття: надійшла до редакції 10.10.2016
прийнята до друку 20.10.2016*

THE ACTION OF THE CIVIL CODE OF AUSTRIA OF 1811 AT THE HUNGARIAN LANDS (1811–1918)

N. Shutko

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: shutkonataliia@gmail.com*

The article examines the process of introduction of legal Civil code of Austria in Hungary and Transylvania. It is found out, that with the introduction of the Civil code of Austria in 1811 for the first time a private law for all Hungarian lands became unified. The civil code of Austria of 1811 was published together with the Additional Resolution in the Imperial journal of laws, there was also included the Alphabetical index for Hungary and Transylvania. It is established that the introduction of the Civil code of Austria of 1811 in Hungary and Transylvania were considered the legal aspects of the respective territories in particular, in a family law, about wills and inheritance of property of the clergy as well as the regulation of relations of «inalienability of noble estates (avicitet)». Amendments to the Civil code of Austria of 1811 in Hungary amounted to 86, and in Transil'vanii – 83 annex 71 paragraphs.

In 1860 the October diploma was accepted which became the impetus for the modification of the Hungarian legal system. It had negative consequences for activity of the Austrian justice and values of the Civil code of Austria of 1811. It was analysed the contest of the Curia Judicial conference of 1860–1861, which officially ended the Civil code of Austria of 1811 in the territory of Hungary. At the conference 400 paragraphs of the inherited law for the Civil code of Austria were accepted in 1811, and also the old Hungarian law was modified and restored. The decision was seen as a compromise between the Hungarian and Austrian private law. Also decisions were not interpreted by Hungarian parliament as formal laws and was not sanctioned by monarch. However, the Civil code of Austria of 1811 continued to act, especially its land and law obligations. The civil code of Austria of 1811 was widely used in judicial practice. Although in procedural and commercial law and the judicial system came to an almost complete restoration of the former Hungarian law. During the years 1864-1867 a government tried to achieve verification of decisions at Conference with the purpose of restoring the Civil code of Austria of 1811 in Hungary. For

Hungary the creation of its own code in the field of private law has become a symbol of the state-legal independency. It is found that in Hungary up to 1918 was produced only a partial codification of family law during 1871–1884. By 1916 five projects of civil code were made the source of which also was the Civil code of Austria of 1811 in a release 1914–1916. The Hungarian private law in a form, which the decision of Curia of the Judicial conference was given to it was complemented and improved by laws and practice, on the basis of positions in 1928 and continued to operate until 1959.

Keywords: private Law, Civil Code of Austria of 1811, «avicitet», The decisions Curiae of the Judicial Conference, unification, codification.